Correctievoorschrift VWO

2023

tijdvak 1

Griekse taal en cultuur

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Aanleveren scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.
Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.
Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.
4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:
1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens.
Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*
Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.
Verduidelijking
Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.
Een fout
Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

– Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  en/of
– Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 De onder ‘2 Algemene regels’ geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.

2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.

3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.

4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.

5 Indien bij de vertaling van een kolon een Grieks woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 1

Herodotus’ voorgangers schreven verhandelingen op het gebied van (onder andere) etnografie / schreven (onder andere) over (gewoonten van) andere volkeren (net als Herodotus in tekst 1).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

2 maximumscore 1

De persoonsvorm (ἐποιέετο staat in het imperfectum en) beschrijft een herhaalde handeling / gewoonte; elk jaar / een keer per jaar deed men dit (in elk dorp).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking
Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

3 maximumscore 2

a

- eerst het mooiste meisje, dan het op haar na mooiste meisje, en zo verder / (de volgorde was) van mooi naar minder mooi 1

b

- eerst het minst mooie/gewilde meisje (of een kreupel meisje), dan het op haar na minst mooie/gewilde meisje, en zo verder / (de volgorde was) van minst mooi/gewild naar mooier/gewilder / de omgekeerde volgorde (vergeleken met de volgorde waarin de eerste groep aangeboden/verkocht werd) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

4 maximumscore 2

a

- κῆρυξ (regel 6) 1

b

- Voorbeelden van een goed antwoord zijn: 1
  - Ja, over de gevoelens van de vrouwen wordt niets verteld.
  - Ja, het gaat er alleen om hoeveel geld de mannen de vrouwen waard vinden.
  - Nee, de liefde van de mannen blijkt uit de hoeveelheid geld die ze bereid zijn te geven/accepteren voor een vrouw.
  - Nee, een minder mooie vrouw wordt uitgehuwelijkt aan de man die genoegen neemt met het minste geld (dus houdt die vermoedelijk van die vrouw).

5 maximumscore 2

a

- σοφώτατος (regel 1) 1

b

- Door deze gewoonte komen ook lelijke (en kreupele) meisjes aan een man.
  Of woorden van overeenkomstige strekking 1

6 B

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

7 **maximumscore 2**

a

- Herodotus schrijft (in regel 5) dat de mannen om de vrouwen heen staan. / Op de afbeelding staan de mannen allemaal aan één kant 1

b

- (Het museum beweert dat het alleen om vrouwen uit onbemiddelde families gaat, maar) Herodotus schrijft dat alle huwbare meisjes bij het gebeuren betrokken waren (ongeacht de financiële situatie van hun familie). / Bij Herodotus is er geen sprake van een bruidsschat die betaald zou moeten worden door de familie / hoeft de familie geen bruidsschat te betalen (maar worden de meisjes gekocht door rijke mannen) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking
*Bij **a** niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Herodotus schrijft (in de regels 4-5) dat alle / zowel de mooie als de lelijke (en kreupele) meisjes bij elkaar worden gebracht. / Op de afbeelding zijn alleen mooie meisjes afgebeeld/bijeengebracht.'*

8 **maximumscore 1**

τῇσι ἄλλῃσι (regel 20)

9 **maximumscore 2**

a

- (op grond van) rijkdom 1

b

- (Een vrouw wordt uitgekozen door een man / mag pas naar huis nadat een man haar uitgekozen heeft en) een keuze zal door de mannen waarschijnlijk gemaakt worden op grond van het uiterlijk van de vrouwen 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

10 maximumscore 2

twee van de volgende antwoorden:
- Bij tempelprostitutie zijn er speciale prostituees beschikbaar; bij de Babyloniërs moeten alle vrouwen zich beschikbaar stellen.
- Bij tempelprostitutie is een vrouw voor langere tijd betrokken / betreft het een arbeidsbetrekking; bij de Babyloniërs stelt een vrouw zich één keer in haar leven beschikbaar / betreft het een eenmalige actie.
- Bij tempelprostitutie stelt een vrouw zich in een tempel ter beschikking; bij de Babyloniërs gebeurt dat buiten de tempel / op het tempelterrein.

Of woorden van overeenkomstige strekking.

per juist antwoord 1

Opmerking
De onderstaande antwoorden niet fout rekenen:
- *Bij tempelprostitutie geldt het als een eer om tempelprostituee te zijn; bij de Babyloniërs is het een plicht.*
- *Bij tempelprostitutie betreft het meisjes / jonge vrouwen; bij de Babyloniërs kunnen het ook oudere vrouwen zijn.*
- *Bij tempelprostitutie vindt de seks plaats in de tempel / in het heiligdom; bij de Babyloniërs buiten het heiligdom.*
- *Bij tempelprostitutie wordt de vrouw ervoor betaald; bij de Babyloniërs is het betaalde geld bestemd voor de godin. / Bij tempelprostitutie is het betaalde geld bestemd voor de godheid; bij de Babyloniërs krijgt de vrouw het geld.*

Tekst 2

11 maximumscore 1

ἀκοή

12 maximumscore 1

In het Grieks is μιν lijdend voorwerp; in de vertaling is het/'hij' onderwerp.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen
- *Het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
- *Niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'μιν is accusativus; het is vertaald als(of het) nominativus (is).'*

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

13 **maximumscore 2**

- de/een tempel voor Heracles 1
- het gebruik dat bij die tempel geldt / het feit dat (gevluchte) slaven asiel kunnen krijgen (bij die tempel) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

14 **maximumscore 2**

- In regel 13 zijn het personen in de tijd van Alexander/Helena 1
- In regel 1 zijn het personen in Herodotus' tijd (dus zijn het niet dezelfde personen) 1

of

- In regel 13 horen ze bij (de tempel van) Heracles 1
- In regel 1 horen ze bij een andere tempel/godheid / bij (de tempel van de vreemde) Aphrodite / bij het tempelterrein van Proteus (dus zijn het niet dezelfde personen) 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

15 **maximumscore 2**

- διατελέει beschrijft een voortduring/gewoonte / heeft betrekking op het heden (van Herodotus) 1
- πέμπει verwijst naar een cruciaal moment / is gebruikt ter verlevendiging / is een praesens historicum 1

Opmerking
Niet fout rekenen wanneer met betrekking tot διατελέει is geantwoord 'Het is een gewoon praesens.'

16 **maximumscore 1**

Μενέλεων (regel 12)

17 **maximumscore 2**

a

- De ene suggestie van Thonis is Alexander (ongedeerd) te laten gaan; de andere suggestie van Thonis is Alexander zijn bezittingen / wat hij bij zich heeft af te nemen (alvorens hem te laten gaan) 1

b

- Hij wil Alexander persoonlijk verhoren / hoor en wederhoor toepassen 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen
– *Bij **a** het scorepunt alleen toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.*
– *Bij **b** geen scorepunt toekennen wanneer alleen geantwoord is 'Hij wil dat Alexander (door Thonis) naar hem toe gebracht wordt.'*

18 **A**

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

19 maximumscore 2

de drie volgende antwoorden:
- Wie ben je? / wie hij was
- Waar kom je vandaan (varen)? / waar hij vandaan kwam (varen)
- Waar heb je die vrouw / Helena vandaan (gekregen/meegenomen)? / waar hij Helena vandaan (gekregen/meegenomen) had

Of woorden van overeenkomstige strekking.

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

20 maximumscore 4

a
- de drie volgende antwoorden:
  - de vrouw van zijn gastheer / Helena benaderen / (proberen te) verleiden
  - de vrouw van zijn gastheer / Helena (het hoofd op hol brengen en) ontvoeren/meenemen
  - het huis (van zijn gastheer) plunderen / spullen van zijn gastheer / van Menelaus stelen

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

b
- Alexander was een gast (van Menelaus) / heeft misbruik gemaakt van de gastvrijheid van zijn gastheer / heeft de regels van de gastvriendschap geschonden 1

c
- Alexander/hij vertelt niet hoe hij aan Helena gekomen was. / Alexander/hij liegt 1

Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerkingen
- *Bij **a** niet fout rekenen wanneer als eerste deel van het antwoord is genoteerd 'naar bed gaan met de vrouw van zijn gastheer / met Helena'.*
- *Bij **b** niet fout rekenen wanneer geantwoord is 'Alexander pleegt de ene misdaad na de andere / had telkens maar niet genoeg aan zijn misdaad.'*

21 maximumscore 1

γυναῖκα (μὲν) ταύτην καὶ τὰ χρήματα (regel 38)

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

22 **maximumscore 1**
Hij/Menelaus heeft (twee Egyptische) kinderen gedood/geofferd (om gunstig weer te krijgen).
Of woorden van overeenkomstige strekking.

23 **maximumscore 1**
Voorbeelden van een goed antwoord zijn:
- Ja, Alexander moet zonder Helena en de gestolen spullen Egypte verlaten (en daarmee hebben ze hem benadeeld).
- Nee, Alexander moet weliswaar Helena en de gestolen spullen achterlaten, maar hij kan ongedeerd teruggaan naar Troje (en daarmee is hij misschien niet zo erg benadeeld als ze hadden gehoopt).

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Kolon 24 (regel 1)

24 **maximumscore 2**
Λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον
(En/Maar) nadat/toen hij het purperen/donkerrode/purperkleurige kledingstuk/kleed had (aan)gepakt/(aan)genomen/gekregen

Niet fout rekenen: Λαβὼν nadat/toen hij (aan)pakte/(aan)nam/kreeg

Λαβὼν terwijl hij (aan)pakte/(aan)nam/kreeg	1
Λαβὼν met	0
λαμβάνω buitmaken/vinden	0
εἷμα elke andere betekenis dan ‘kledingstuk/kleed’ of een synoniem daarvan	0

Kolon 25 (regel 1)

25 **maximumscore 2**
εἰρώτα ὅ τι εἴη
vroeg hij wat het/dat was

Niet fout rekenen: εἴη is / zou (kunnen) zijn

ἐρωτάω elke andere betekenis dan ‘vragen’ of een synoniem daarvan	0
ὅ τι al wat	1
ὅ τι niet als vragend voornaamwoord en niet met ‘al wat’ vertaald	0

De woorden καὶ ὅκως πεποιημένον zijn voorvertaald met ‘en hoe het gemaakt was’.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
	Kolon 26 (regel 2)	
26	**maximumscore 2**	
	Εἰπόντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην	
	(En) nadat/toen de Vis-eters de waarheid gezegd hadden	
	Niet fout rekenen: Εἰπόντων τῶν Ἰχθυοφάγων nadat/toen de Vis-eters zeiden	
	δὲ maar	1
	λέγω verzamelen/kiezen/bedoelen	0
	Kolon 27 (regel 2-3)	
27	**maximumscore 1**	
	περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς,	
	over de purperen kleur en het verven	
	Kolon 28 (regel 3)	
28	**maximumscore 2**	
	δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι,	
	zei hij dat (enerzijds) (de) mensen bedrieglijk/listig waren	
	zei hij dat ze bedrieglijke/listige mensen waren	1
	δολερός elke andere betekenis dan ‘bedrieglijk/listig’ of een synoniem daarvan	0
	μὲν weliswaar: zie kolon 29	
	Kolon 29 (regel 4)	
29	**maximumscore 2**	
	δολερὰ δὲ αὐτῶν τὰ εἵματα.	
	en (dat) (anderzijds) hun kledingstukken/kleren/kleding (ook) bedrieglijk/listig waren/was / en (anderzijds) hun kledingstukken/kleren/kleding ook	
	Niet fout rekenen: μὲν (kolon 28) ... δὲ (weliswaar) ... maar ook	
	μὲν (kolon 28) ... δὲ (weliswaar) ... maar	1
	Wanneer δὲ ook in kolon 26 onjuist met ‘maar’ is vertaald, hier niet meer aanrekenen.	
	en dat het bedrieglijke kleding was van hen	1
	Wanneer kolon 28 op dezelfde manier onjuist is vertaald, hier niet meer aanrekenen.	
	δολερός elke andere betekenis dan ‘bedrieglijk/listig’ of een synoniem daarvan	0
	Wanneer ook in kolon 28, hier niet meer aanrekenen.	
	εἷμα elke andere betekenis dan ‘kledingstuk/kleed’ of een synoniem daarvan	0
	Wanneer ook in kolon 24, hier niet meer aanrekenen.	

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

Kolon 30 (regel 5-6)

30 **maximumscore 2**

Δεύτερα δὲ τὸν χρυσὸν εἰρώτα, τὸν στρεπτὸν τὸν περιαυχένιον καὶ τὰ ψέλια.

(En) ten tweede informeerde hij naar het goud, (namelijk) de halsketting en de armbanden

δὲ maar 1

Wanneer ook in kolon 26 of/en 29, hier niet meer aanrekenen.

Kolon 31 (regel 6)

31 **maximumscore 2**

᾽Εξηγεομένων δὲ τῶν ᾽Ιχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτοῦ,

(En) toen/terwijl de Vis-eters het gebruik ervan uitlegden/uiteenzetten

Niet fout rekenen: ᾽Εξηγεομένων voortijdig vertaald

ἐξηγέομαι elke andere betekenis dan ‘uitleggen/uiteenzetten’ of een synoniem daarvan 0

δὲ maar 1

Wanneer ook in kolon 26, 29 of/en 30, hier niet meer aanrekenen.

Kolon 32 (regel 7)

32 **maximumscore 1**

(kolon 33) ὁ βασιλεὺς (kolon 34) εἶπε

zei de koning

Kolon 33 (regel 6)

33 **maximumscore 1**

γελάσας

nadat/toen hij in lachen was uitgebarsten / terwijl hij lachte / lachend

Niet fout rekenen: nadat/toen hij in lachen uitbarstte / nadat/toen hij had gelachen / nadat/toen hij lachte

Kolon 34 (regel 7)

34 **maximumscore 2**

καὶ νομίσας εἶναί σφεα πέδας

en omdat/terwijl hij meende dat het / die dingen/voorwerpen boeien waren

Niet fout rekenen: νομίσας nadat/omdat hij had gemeend / nadat/toen hij meende

νομίζω elke andere betekenis dan ‘menen’ of een synoniem daarvan 0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
	Kolon 35 (regel 7-8)	
35	**maximumscore 2**	
	ὡς παρ᾽ ἑωυτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεραι (kolon 36) πέδαι. dat bij hen(zelf) (de) boeien sterker waren / dat bij hen(zelf) sterkere boeien waren / dat zij(zelf) sterkere boeien hadden / dat in de ogen van hen(zelf) boeien sterker waren	
	Niet fout rekenen: εἰσι zijn	
	ὡς hoe	1
	ὡς elke andere betekenis dan ‘dat/hoe’ of een synoniem daarvan	0
	παρά elke andere betekenis dan ‘bij / in de ogen van’ of een synoniem daarvan	0
	Kolon 36 (regel 8)	
36	**maximumscore 1**	
	τουτέων dan deze/die	
	dan zij / van hen	0
	dan die van hen	0
	Kolon 37 (regel 9)	
37	**maximumscore 1**	
	Τρίτον δὲ εἰρώτα τὸ μύρον. (En) ten derde informeerde hij naar de mirre	
	δὲ maar Wanneer ook in kolon 26, 29, 30 of/en 31, hier niet meer aanrekenen.	0
	Kolon 38 (regel 9-10)	
38	**maximumscore 2**	
	Εἰπόντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, (En) nadat/toen de Vis-eters hadden gesproken over de vervaardiging / het maken (ervan) en (over) het insmeren	
	Niet fout rekenen: Εἰπόντων nadat/toen de Vis-eters spraken	
	Niet fout rekenen: Εἰπόντων nadat/toen ze hadden gesproken / spraken	
	δὲ maar Wanneer ook in kolon 26, 29, 30, 31 of/en 37, hier niet meer aanrekenen.	1
	ποίησις poëzie	0
	λέγω verzamelen/kiezen/bedoelen Wanneer ook in kolon 26, hier niet meer aanrekenen.	0

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

Kolon 39 (regel 10)

39 **maximumscore 2**

τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε.
sprak/maakte hij dezelfde opmerking als (hij) over het kledingstuk/kleed (had gesproken/gemaakt)

Niet fout rekenen: καὶ ook
Niet fout rekenen: τοῦ εἵματος de kleren
εἶμα elke andere betekenis dan 'kledingstuk/kleed/kleren' of een synoniem daarvan 0
Wanneer ook in kolon 24 of/en 29, hier niet meer aanrekenen.
λέγω verzamelen/kiezen/bedoelen 0
Wanneer ook in kolon 26 of/en 38, hier niet meer aanrekenen.

Kolon 40 (regel 11)

40 **maximumscore 2**

Ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο
(Maar/En) toen/zodra hij bij de wijn was aangekomen / aankwam

Ὡς elke andere betekenis dan 'toen/zodra' of een synoniem daarvan 0
τὸν οἶνον vertaald als onderwerp 0

Kolon 41 (regel 11)

41 **maximumscore 2**

καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποίησιν,
en (over) de vervaardiging ervan had vernomen / vernam

Niet fout rekenen: πυνθάνομαι informeren naar
ποίησις poëzie 0
Wanneer ook in kolon 38, hier niet meer aanrekenen.

Kolon 42 (regel 12)

42 **maximumscore 2**

ὑπερησθεὶς τῷ πόματι ἐπείρετο
vroeg hij, heel blij met de drank, bovendien

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

Kolon 43 (regel 12)

43 **maximumscore 2**

ὅ τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς
wat de koning at

Niet fout rekenen: σιτέεται eet
Niet fout rekenen: τε ... καὶ (kolon 44) zowel ... als / én ... én
ὅ τι al wat 1
ὅ τι niet als vragend voornaamwoord en niet met 'al wat' vertaald 0
Wanneer ὅ τι in kolon 25 op dezelfde manier onjuist is vertaald, hier niet meer aanrekenen.

Kolon 44 (regel 12-13)

44 **maximumscore 2**

καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει.
en hoeveel tijd / hoe lang een Perzische man / Pers op z'n hoogst leefde

Niet fout rekenen: χρόνον ὁκόσον hoeveel tijd ook maar
Niet fout rekenen: ζώει leeft
ἀνὴρ Πέρσης Perzische koning(man) 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens.
Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 25 mei te accorderen.

Ook na 25 mei kunt u nog tot en met 13 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak
Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Herodotus, Historiën 1.196 en 199
afbeelding 1	E. Long, The Babylonian marriage market, 1875 https://www.royalholloway.ac.uk/about-us/art-collections/collection-highlights/babylonian-marriage-market/, bekeken op 27 januari 2022
tekst 2	Herodotus, Historiën 2.113-115
tekst 3	Herodotus, Historiën 3.22
vraag 4	J. van der Leij, 's Kinds betrekking tot zijne ouders is later zijne godsdienst, in: Nederlandsch Tijdschrift voor onderwijs en opvoeding, inzonderheid ten dienste van ouders, onderwijzers en de plaatselijke commissiën van toevoorzicht op het onderwijs (uitgegeven ten voordeele van hulpbehoevende, bejaarde onderwijzers en derzelver nagelatene betrekkingen.), vijfde jaargang, pp.65-89, Groningen, 1848, licht aangepast https://books.google.nl/books?id=AyxBAAAAcAAJ&lpg=PA80&ots=hRSpcdFvBm&dq=uithuwelijken%20babyloni%C3%ABrs&hl=nl&pg=PA80#v=onepage&q=uithuwelijken%20babyloni%C3%ABrs&f=false, bekeken op 11 oktober 2021
vraag 10	https://nl.wikipedia.org/wiki/Tempelprostitutie, bekeken op 13 oktober 2021, ingekort

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Griekse taal en cultuur vwo

Centraal examen vwo

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vwo,

Bij het centraal examen Griekse taal en cultuur vwo:

Op **pagina 14**, bij **kolon 36** moet de volgende opmerking verwijderd worden:

Kolon 36 (regel 8)
dan die van hen 0

en moet de volgende opmerking toegevoegd worden:

Kolon 36 (regel 8)
Niet fout rekenen: dan die van hen

Toelichting:
Het toevoegen van de woorden ‘van hen’ kan opgevat worden als een verduidelijking en moet een kandidaat daarom niet aangerekend worden.

en

Op **pagina 14**, bij **kolon 37**, moet de volgende opmerking toegevoegd worden:

Kolon 37 (regel 9)
εἰρώτα vertaald met onvoltooid tegenwoordige tijd 0
Wanneer ook in kolon 25 en/of 30, hier nogmaals aanrekenen tot een maximum van 2 scorepunten.

en

Op **pagina 14**, bij **kolon 38**, moet de volgende opmerking toegevoegd worden:

Kolon 38 (regel 9-10)
Wanneer de genitivus-absolutus-constructie op dezelfde manier onjuist is vertaald als in de kola 26 en 31, deze onjuistheid hier niet meer aanrekenen.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

NB
a. Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe in zowel de eigen toegekende scores als in de door de eerste corrector toegekende scores en meldt deze wijziging aan de eerste corrector. De tweede corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.
b. Als eerste en tweede corrector al overeenstemming hebben bereikt over de scores van de kandidaten, past de eerste corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe en meldt de hierdoor ontstane wijziging in de scores aan de tweede corrector. De eerste corrector vermeldt daarbij dat deze late wijziging een gevolg is van de aanvulling door het CvTE.

In Wolf worden de totaalscores op basis van de door eerste en/of tweede corrector toegekende deelscores automatisch herberekend.
Let op: dit geldt niet voor de tussen eerste en tweede corrector overeengekomen en gefiatteerde scores.

Het CvTE is zich ervan bewust dat dit leidt tot enkele aanvullende handelingen van administratieve aard. Deze extra werkzaamheden zijn in het belang van een goede beoordeling van de kandidaten.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren Griekse taal en cultuur vwo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. J.H. van der Vegt,
voorzitter

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.